

dommelig for den varmere Aarstid, da der fra Spitzbergens mægtige Jøkler flyder større Mængder Ferskvand ned i Havet. Indflydelsen af saadant fra Kysten udgaende Ferskvand indskrænker sig dog mest kun til meget smaa Dyb, fordi et over saltere Vand flydende ferskere Overfladelag har en mærkelig Evne til meget længe at holde sig forholdsvis ublandet, saa at den fra Kysterne hidrørende Fortynding i Overfladen tit kan spores 30—40 Mil til Havs, medens man ved Bunden i Nærheden af Land, ja endog i Fjordene kan finde meget saltholdigt Vand. De paa Spitzbergens Banker gjorte Jagttagelser vise netop, at Vandet paa Bunden i nogen Afstand fra Land har en Saltstyrke af af indtil 3.50 pCt. — Paa begge Sider af den midt efter det norske Hav flydende salte Overfladestrøm synker Saltholdigheden paa den ene Side mod den norske Kyst og paa den anden Side mod den østgrønlandske Polarstrøm, en Synkning, som paa Grund af de herskende Strømforhold hverken er jævn eller regelret, og som til den ene Side skyldes det varme Flodvand fra Norge, til den anden skyldes det ved Havisens Smeltning dannede, stærkt afkølede Ferskvand. — I selve Polarstrømmen er Saltholdigheden i Overfladen i nogen Afstand fra Grænsen oftest funden meget lav, og kun paa et Sted optræder i saa Henseende en Undtagelse fra den almindelige Regel, i det der omtrent paa den 75de Breddegrad skyder sig en smal Tunge imod Vest af højere Saltstyrke ind over Polarstrømmen. Mærkeligt er det, at *G. O. Sars* netop paa dette Punkt langt inde i Polarstrømmen har gjenfundet de for de varme Atlanterhavsvande ejendommelige Dyreformer, der ellers intet Sted ere blevne fundne i den østgrønlandske Koldvandsstrøm.

Saltmængderne i de større Dybder ere ogsaa blevne indtegnede paa et Kaart, saaledes at der opgives Saltholdigheden ved Havbunden, samt i de intermediære Dybder. Naar man ser bort fra enkelte i Nærheden af Kysterne og paa grundt Vand optagne Vandprøver, skifter Saltmængden paa de store Dyb imellem 3.59 og 3.45 pCt. Denne uregelrette Fordeling af Saltfylden i de større Dyb staar i Forbindelse med Vandmassernes forskellige Oprindelse og er højst paafaldende, i det de fra nordiske Egne udgaa-

ende Strømme altid føre Vand af lavere Saltholdighed end de fra de mildere Himmelegne kommende Varmvandsstrømme. Man skulde derfor i de dybere og koldere Lag af det her undersøgte Hav finde en Vandmasse med adskillig lavere Saltholdighed end den, der er funden i det i Overfladen og nærmest under den flydende Vand, der aabenbart skriver sig fra varmere Egne. Men nu viser det sig desuagtet, at det i de dybere Lag flydende iskolde Vand paa store Strækninger optræder med en Saltholdighed, der temmelig nøje svarer til den i den atlantiske Overfladestrøm. Man kan derfor maaske ogsaa gaa ud fra, at Vandet i visse Strækninger af de store Dybder enten helt eller til Dels skriver sig fra varmere Egne, og at det hele derved faar en tydelig atlantisk Karakter, medens Vandet paa andre Strækninger er mere eller mindre af polar Oprindelse. Udredelsen af dette Forhold er meget interessant; men da det er vanskeligt i al Korthed at gjengive den hele Tankegang, maa man nøjes med at henvise til selve Afhandlingen, hvori der paavises som fremtrædende Regel, at der findes en til Proportionalitet grænsende lovmæssig Forbindelse imellem Saltholdigheden og Kvælstofmængden i Vandet. De kemiske Undersøgelser have i det hele vist, at de kunne yde vigtige Oplysninger om Havets Forhold. Ja! Expeditionens Kemiker udtaler endog den Mening, at man bør underkaste det norske Hav en fornyet Undersøgelse, da man nu har faaet vigtige Kjendsgjæringer at bygge videre paa, og da man vanskelig vil finde noget saa instruktivt Hav, som det norske.

En videre ført Anmeldelse af og Redegjørelse for Expeditionens foreliggende Beretninger kan ikke være Opgave for vort Tidsskrift. Den, som nøjere vil kjende det hidtil offentliggjorte Udbytte, bør gaa til Kilderne d. v. s. til de oven for nævnte Afhandlinger, og de ville sikkert i fuldt Maal yde Tilfredsstillelse. Men — der er dog ét, som ikke kan holdes tilbage: Imedens „det fattige Norge“ gjør saa overordentlig meget for en geografisk Undersøgelse i disse nordlige Egne, hvad gjør saa „det rige Danmark“? Udgiver det Hundredetusinder om Aaret dertil?

Racekarakteristikker,

et Foredrag, af Dr. E. Pontoppidan.

I de senere Aar har jeg haft Lejlighed til at gjøre nogle Rejser og til Dels i længere Tid at opholde mig paa

Steder, som ligge fjærnere borte fra os end de almindelige Turistruter. Da jeg derfor blev opfordret til at

meddele et eller andet af mine Rejseminder, vilde jeg ikke undslaa mig; men jeg var noget i Forlegenhed med, hvad jeg skulde vælge. Naturskildringer, Rejseæventyr og Hændelser, hvad man under ét kalder Rejsebeskrivelse, tiltroede jeg mig ikke Evne til at fremstille tilstrækkelig godt. Derimod mente jeg, at det vilde være bedst, om jeg holdt mig til, hvad der særlig interesserede mig selv under mine Ophold paa fremmede Steder, nemlig de etnologiske og antropologiske Forhold, *Mennesket* under sine forskjellige Livsvilkaar, Racerne med deres Ejendommeligheder og deres indbyrdes Brydninger. Netop dér, hvor man ser Racer leve sammen og kan sammenligne dem, faar man ofte et bedre og fyldigere Billede af dem, end dér, hvor man ser dem hver for sig, og paa det Terræn, hvor jeg mest har færdes, nemlig Amerika og Øerne i det store Hav, mødes foruden den hvide Race i sine forskjellige Afskygninger den sorte, den brune, den røde og den gule. Her have de ligesom sat hverandre Stævne fra Øst og Vest, og de vise sig i mange Kombinationer og skiftende Belysninger. Jeg skal herefter søge at tegne nogle Karakteristikker af vore *sorte, brune og gule* Brødre, ikke saaledes, at jeg agter at give en fuldstændig, dogmatisk Fremstilling af disse Racer, som man kan læse sig til i enhver Haandbog; men nærmest kun at skildre dem saaledes, som jeg selv har set dem leve og færdes.

Hvad er nu for det første *Race*? Der er dem, som mene, at Raceforskjellighederne kun ere noget rent ydre eller tilfældigt, beroende paa Hudens Farve og Haarets Art, omtrent som naar nogle her iblandt os ere blonde og andre brunette; at Mennesket selv i sit Væsen er ens i alle Bælter, og at Hjærtet føler ens og Tankens Traade spindes paa samme Maade under hvid og farvet Hud, under glat og kruset Haar. Denne Synsmaade hyldes af adskillige mere teoretiske Antropologer her i Evropa, og den ligger jo ogsaa nær, naar man altid har levet i et saa ensartet Samfund som vort. Saa er der paa den anden Side dem, der sætte Raceforskjellen dybere, ja endogsaa alt for dybt, som naar f. Ex. det tidligere Slaveparti i Amerika af politiske og sociale Grunde søgte Beviser baade i Videnskaben og i Bibelen for en dyb Væsensulighed, en uoverstigelig Kløft, ja! næsten en Artsforskjel mellem Negren og den hvide. Sandheden ligger sikkert her i Midten: der er kun en Raceforskjel, men Forskjel er der. Jo mere jeg har levet mellem disse Folk, med jo mere Interesse og jeg tør sige Sympati jeg har søgt at gjøre deres Bekjendtskab, med desto større Kraft har Indtrykket af deres Forskjellighed gjort sig gjældende hos mig, og denne Forskjel gaar dybere end til Skindet. Man opdager, at vi i mange Ting egentlig

ere inkommensurable, og om vi end naturligvis mødes i det fælles menneskelige, saa viser dette Begreb sig dog ofte at have snævrere Grænser end man troede hjemmefra. Det er netop disse sjælelige Afvigelser, som gjøre Studiet af Racerne interessant, og som til syvende og sidst betinge deres indbyrdes Stilling.

Den *sorte* Race er maaske den, der staar os fjærest og i ethvert Fald er den laveste; for os Danskere har den jo desuden mere Interesse derved, at henved tredive Tusinde af vore Landsmænd hinsides Atlanterhavet ere sorte. De, hvis Ideer om Negrene skrive sig fra „Onkel Toms Hytte“, ville maaske mene, at jeg maler vor sorte Broder for sort; men jeg kan dertil kun sige, at jeg nødes til at give ham den Farve, han har. Jeg er rede til at anerkjende ham som Broder, men rigtig nok som yngre Broder, en hel Del yngre. Jeg har altid betragtet ham med venlige Øjne, og vi ere komne godt ud af det sammen, og jeg har set nok til ham for at kunne have en Mening. Jeg har truffet ham som Slave i Brasilien og paa Cuba, i Vestindien have vi aarevis boet Dør om Dør, jeg har været sammen med ham i Nordamerika, hvor han lever som fri Borger i en fri Stat, og jeg har besøgt ham paa Haïti, hvor han sidder som suveræn Herre paa sin egen Grund.

Man vil nu sagtens spørge, med hvad Ret man klassificerer Menneskene som højere og lavere, med hvad Ret vi pukke paa vor hvide Hud og sætte vor sorte Broder lavere ned i Rangforordningen. „Er han ond, for han er sort?“ som der staar i Visen, og „beror hans Mangel paa Kundskab og Magt ikke paa tilfældige Omstændigheder“, saa at han kun mangler Anledningen for at vise, at han skjuler de samme Evner og de samme Muligheder som den hvide Mand? Ja, det er netop det, vi skulle undersøge; til en Begyndelse vil jeg dog kortelig omtale nogle mere ydre, antropologiske Begrundelser for den omtalte Klassifikation. Det er ikke min Agt her at gaa i Detailler; men jeg skal dog tillade mig at fremdrage enkelte, let forstaaelige Træk, for at give en Forestilling om Metoden i denne Undersøgelse. Hertil hører *Hjærneskallens Rumforhold*. Naturligvis kan man ikke i det enkelte Tilfælde bedømme et Menneskes aandelige Kapacitet efter Maal og Vægt; men det er en Tanke, der har mange Analogier for sig, at et Organs Udvikling og Væxt staar i Forhold til dets Energi og Kraft. Nu har det ved en Mængde Maalinger og Vejninger vist sig, at Hjærnenes Størrelse er baade absolut og relativt mindre hos, hvad man kalder de lavere Racer, og at Hjærnen saaledes kan tjene som Udtryk for Intelligensens Udfoldning. Antropologen *Lucas* fandt saaledes Hjærneskallens Kapacitet hos Folk af teutonisk Race at være 1531 Kubik-

centimeter, hos Kinesere 1482, hos Negre 1344 og endelig hos Avstraliere 1186. Den store franske Antropolog *Broca* kom til samme Resultat, udtrykt paa en anden Maade. Naar han satte den mindste Hjærne, nemlig Avstraliernes, lig 100, fik han for Negrens en Værdi af 111 og for den hvide Race af 125. Han efterviste fremdeles, at ogsaa inden for samme Race begunstiger Kulturen Hjørnens Udvikling i Størrelse; han fandt hos Nutidens Parisere et Gjennemsnitstal af 1482 Kubikcentimeter, medens han ved Udmaaling af en Række Hjørneskaller af Parisere fra det tolvte Aarhundrede kun fik en Gjennemsnitsværdi af 1426. Hos Negrene staar Hjørneskallen i sine Dimensioner tilbage for den hvide Race, i det der er en Overvægt af den Del af Hovedets Ben, som tjene det dyriske Livs Funktioner, og særlig af Kjæverne og Tandrækkerne. Profilen er, hvad Antropologerne kalde prognat, d. v. s. Ansigtvinklen er paa Grund af Kjævernes og Tændernes Fremstaaenhed meget lille, og Hovedet faar derved et mere dyrisk Udseende. Ved denne Overlegenhed i Tyggeapparatet er det en Enkelthed, som først i den allerseneste Tid har vakt Opmærksomhed. Den bageste Kindtand, „Visdomstanden“, kommer sent i Livet og undertiden slet ikke. Dens Roddannelse er rudimentær, det vil sige, man ser en Antydning til flere Rødder; men de ere smeltede sammen til en enkelt, temmelig svag Rod. Allerede *Darwin* med sit geniale Blik autog, at den var ligesom en Tand paa Retur. Den italienske Professor *Mantegazza* har nu ogsaa eftervist, at denne Tand virkelig bliver mere og mere rudimentær og inkonstant hos de civiliserede Racer, medens den jævnlig findes hos Negrene, hvor den er veludviklet og ofte har flere Rødder, hvad der endogsaa er Regel hos nogle lavstaaende Stammer. Blandt andre Forhold i Skelettets Bygning, som stiller Negeracen nærmere ved de Dyr, der ligne os mest, nemlig Aberne, er der endnu et, nemlig *Armenes Længde*, og det kan anskueliggjøres paa en simpel Maade. Man har en Række af flere tusinde Maalinger, udførte paa Soldater i den nordamerikanske Hær. Naar Manden staar ret med Armene ned langs Siden, er Afstanden mellem Spidsen af den midterste Finger og den øverste Kant af Knæskallen hos den hvide Race lidt over 5 Tommer, hos Mulatten omtrent 4 Tommer og hos Fuldblods-Negren noget under 3 Tommer.

Før vi forlade disse anatomiske Undersøgelser, maa jeg dog endnu komme ind paa et ret interessant Punkt, hvori de to Racer skjelne sig fra hinanden og som man ogsaa kan bruge som et Middel til at bedømme dens Standpunkt. Hos den hvide Race er *Kvindens* Hjørne baade absolut og relativt mindre end Mandens, nemlig 200 Gram eller, populært udtrykt, halvandet Fjerdings-

pund for let. Jeg skynder mig dog at tilføje, at, relativt taget, viser denne Forskjel sig dog en hel Del mindre, naar man nemlig tager Hensyn til, at Kvinderne i det hele ere mindre og lettere byggede. Ydermere maa det tjene som Trøst, at denne Mangel hos Kvinden i Virkeligheden viser sig at være et Tegn paa fremskrednen Dannelse hos vedkommende Folk, i det denne Forskjel aftager efterhaanden, som man kommer ned til mindre civiliserede Racer. En tysk Videnskabsmand, *Waissbach*, har saaledes udarbejdet en Statistik, hvoraf skal anføres følgende Tal: Naar Mandens Hjørnes Rumfang sættes lig 1000, findes Kvindens at være hos Tyskere 838, hos Englændere 860, hos Kanaker (Sydhavsboere) 906, og hos Negre 984 eller for at tage Yderpunktet, hos Europæere er Forskjellen 14—16 Procent, hos Negre kun halvanden Procent. Dette hænger nu sammen med, at Forskjellen mellem de to Kjøen i Skelettets Bygning overhovedet er ringere: Negerinder have et lige saa plump Skelet, lige saa store Hænder og Fødder og lige saa svære Kjæver som Mændene, og dertil svarer ogsaa, at deres legemlige Kræfter og Arbejdsevne er lige saa stor. Hos alle vilde Folkeslag maa Kvinderne, som bekjendt, gjøre det grove Arbejde, paa Plantagerne maatte i Slavetiden Negerinderne i Sukkermarkerne gjøre Fyldest for en Mand, og selv nu i fri Tilstand ere de ikke bange derfor. Paa St. Thomas f. Ex. besørger hele Kulsjoverarbejdet i Havnen af Kvinder; naar en Ildebrand bryder ud, er det Kvinderne, der slæbe Vand og slukke, og under den ulykkelige Opstand paa St. Croix 1878 vare Kvinderne lige saa krigeriske som Mændene og nok saa grusomme. Hos Negren staar altsaa Kvinden baade legemligt og sjæleligt Manden nærmere; dér har endnu ikke udviklet sig den finere, ædlere Type for Kvinden, som vi finde hos mere kultiverede Racer.

Vi ere herved komne over mod Betragtningen af Negrenes *sjældige* Ejendommeligheder. Naar jeg med et enkelt Ord skulde karakterisere Negren, sammenlignet med den hvide, vilde jeg sige, at han er et Barn: han har Barnets, den uudviklede Naturs Dyder og Lyder, han lever i Øjeblikket og i Stemningen, Karakteren mangler Dybde, Viljen Udholdenhed, Tænkningen Skarphehed og Konsekvens. Men til Gjengjæld har han en let bevægelig Fantasi. Naar ikke i Øjeblikket noget gaar ham imod, er han glad og munter, godmodig og venlig, men altid overfladisk og uberegnelig. Hans Stemningsovergange ere for os uforstaaelig hurtige, og selv hans vildeste Lidenskabelighed er Aprilsvejr. Derfor faar man kun ved at anlægge samme Maalestok som paa et Barn Nøglen til Negrens Karakter, og derfor er der bleven og bliver der stadig gjort ham Uret af den hvide Maud,

ofte i den bedste Hensigt. Man er alt for tilbøjelig til at tro, at hvad der passer for os, passer for ham, at vore Glæder ere hans Glæder, vore Sorger hans Sorger; det viser, at man aldeles ikke forstaar ham. Det, der skaber Negrens Lykke, er Øjeblikkets Velvære, et Dolce far niente, de mere elementære Nydelser, Stads og Tant. Den hvide Races dybere, mere ærgjærrige Frihedstrang, Lysten til at virke og arbejde og til at skabe sig en Fremtid, kjender han ikke, og Fremtiden er i det hele et Begreb, som han ikke bryder sig meget om. Denne Gaaen op i Øjeblikket er hans Lykke, kan man maaske sige, men den er ogsaa hans Svaghed, og derfor er han vel ophørt at være den hvide Mands Slave, men kun for at blive hans Tjener.

Slaveriet er jo heldigvis nu snart et overvundet Stadium. Naar man har talt om Slaveriet som en Ulykke og en Nedværdigelse, har man sædvanligvis kun set hen til Negren, og ikke tænkt paa, at det ogsaa og ikke mindst var en Ulykke for den hvide Mand. Institutionen var dog ikke hans. For tre hundrede Aar siden havde hverken Spanieren eller Angelsachsenen Slaver hjemme hos sig; men han trængte til Arbejdere i Sukkermarkerne og kastede sine Øjne paa Afrika, hvor Slaveriet fra Arilds Tid var en national Institution; dér købte han saa sit Behov. Slaven blev i og for sig ikke uheldigere stillet, han skiftede kun Herre; men overalt, hvor den hvide fik Slaver, led hans Karakter derunder. Hans Moralitet, taget baade i videre og snævrere Forstand, tog Skade, og han lærte at anse Arbejdet for en Nedværdigelse. Mange af Kreolernes Fejl ere kun afrikanske Laster, der skyldes Slavernes Paavirkning, og man maa derfor ikke mindst for den hvide Mands Skyld glæde sig over Emancipationen. Det er ejendommeligt, at det er faldet ham lettere end den sorte at frigjøre sig for Slaveriets sørgelige Princip. Negren ligger det, saa at sige, i Blodet; i Afrika blomstrer det stadig, og endnu den Dag i Dag behandle vore vestindiske Plantageejere deres sorte Medbrødre, som staa i Afhængighedsforhold til dem, og særlig Børnene paa en Maade, der mere minder om Slavehold end om frie Tilstande.

Uden for Afrikanerens egen Hjemstavn er der kun to Steder, hvor man endnu kan se ham som Slave, og selv dér vil Emancipationen snart være gennemført; det er i Brasilien og i Spansk Vestindien. Jeg husker meget vel den første Gang, jeg saa Negre i Slaveri, det var i *Rio Janeiro*. Jeg spiste til Middag hos en Landsmand, og ved Bordet bleve vi opvartede af en sort Gentleman, fed og veltilfreds, i sort Frakke og pletfrit hvidt Linned. Han bød Fadene om med Værdighed og Vigtighed; og jeg tilstaar, at jeg blev noget overrasket, da min Vært

fortalte mig, at han var Slave og havde kostet saa og saa mange Milreis. Jeg spurgte, om Mennesket nu ikke led derunder og sukkede efter sin Frihed. „Tværtimod“, lød Svaret, „han vilde være det ulykkeligste Menneske under Solen, hvis jeg nu vilde give ham sin Frihed og sætte ham ud paa Gaden. Om meget kort Tid vilde jeg se ham drive om i Pjalter, og han vilde gaa komplet i Hundene“. Det var nu for en stor Del det, der skete i det store ved den pludselige Emancipation i Vestindien, Der er ikke Tvivl om, at Negren bor daarligere, spiser slettere og i det hele lever under daarligere Forhold end han gjorde før Slaveriets Ophør. Materielt taget, havde han det ret godt under den hvides Formynderskab; men saa kom Friheden med Rettigheder og med Pligter. Negren saa egentlig kun Rettighederne, og fremfor alt den, at nu behøvede han ikke at arbejde. Plantage-egrene foretrak to squat in the bush, at bygge sig en Hytte i Kratskoven og leve primitivt af det mindst mulige Arbejde; andre trak til Byerne for at leve et Lazzaronliv der. Som Følge deraf ere de overalt sunkne ned i Usselhed, Børnene dø i Skokketal af Forsømmelse, og da Negren ikke kjender til Forsynlighed, træffer Sygdom og Alder ham uden Hjælpemidler, og han dør med den Resignation, der er egen for vilde Racer. At dette er saa, viser Statistikens Tal; Dødeligheden er siden Emancipationen tiltagen jævnt og stadig paa vore vestindiske Øer, og den tiltager endnu, skjønt Øerne ellers blive sundere som Opholdssted. *St. Johns*, der 1846 havde mange Plantager og 2450 Indbyggere, har nu under et Tusinde, der leve i yderlig Usselhed, og ikke en eneste Plantage. *St. Thomas* holder sig kun ved Indvandring paa sit Indbyggerantal; thi dér dø flere end der fødes. Dødelighedstallet var 1855—60 kommet op paa 43 pro mille og naaede 1870—80 50 pro mille, mere end dobbelt saa stort som Kjøbenhavn; af Negerbørnene dø alene i den første Maaned 25 pCt. Den Overgangstid, der var den ligefremme Følge af Friheden, har saaledes her ikke været til Gavn for den afrikanske Race.

De nordamerikanske Fristater med deres Institutioner, der til det yderste begunstige Individets Frihed og give enhver, selv den laveste, sine Chancer til at kæmpe sig frem, maa være godt egnede til at vise, hvad Negren duer til. Jeg husker godt mit første Indtryk af „Black Sam“ paa Republikkens Grund. Det var min første Tur i et amerikansk Banetog, nord paa gennem Florida, Georgia og begge Carolinerne, Egne, hvor Negre i Tal have Overvægt. Her findes sorte Dommere og sorte Senatorer, her herskede i mange Aar efter Krigen det sorte Element politisk enevældigt, støttet af Nordstaternes Bajonetter. De sorte havde haft alle Kaartene

paa Haanden, og her ventede jeg at se et Resultat. Toget var et Lokaltog uden Pullmanns Sovevogne og havde derfor kun én Klasse. Som bekendt, kan man i Amerika gaa helt igjennem Toget fra den ene Vogn til den anden, og det første, jeg foretog mig, var naturligvis en saadan Vandring. De bageste Vogne vare blandede, for Damer og Herrer, og vare fulde af Passagerer, men allesammen hvide. Jeg gik videre forefter gjennem Rygevognen; der var ikke videre fint, man sad med ubørstede Støvler op paa Sæderne og der var en ulidelig Spytten; der var irske Sjøvere nok, men stadig ikke et sort Ansigt. Endelig allerforrest kom jeg til en forskrækkelig snavset Vogn, hvor der sad sammenstuvet en snakkende og leende Forsamling af farvede af begge Kjøen, i en blandet Atmosfære af Røgen fra Lokomotivet, daarlig Tobak og saa denne Bouquet d'AFrique, som Negrene udbrede; over Døren stod: „for colored people“ (for farvede Folk.) Saa vidt vare altsaa Negrene komne i Sydstaterne. Men nu i Nordstaterne? Ja! der er det ikke et Haar bedre. En Neger tænker f. Ex. aldrig paa at tage ind i et af de store, elegante Hoteller i Chicago eller New York, og han vilde heller ikke blive taalt. Jeg har set Indianere som Gjæster der; men jeg har aldrig truffet en Neger paa et Hotel undtagen som Opvarter. Jeg har kjørt maaske ti tusinde Mil paa Kryds og Tværs med Jærnbane; men jeg har aldrig truffet en Neger i en Pullmanns Sovevogn undtagen som Opvarter. Endogsaa i Kirken, der dog selv i det slaveholdende Habana er neutral Grund, er Adskillelsen gennemført; der er hvide Menigheder og farvede Menigheder; hvide Præster og farvede Præster. Man kan se en hvid Præst tale til en farvet Menighed, men aldrig en sort Præst til hvide Tilhørere. Intet Steds saa jeg en Neger i en overordnet eller fremragende Stilling, de 6 Millioner have ikke skrevet en Bog, ikke frembragt et Kunstværk, ikke forestaaet noget Foretagende af Betydning, som jeg nogen Sinde har hørt Tale om. Arbejdere paa Landet, Opvartere, Barberer, Daglejere i Byerne, det er de Pladser, som 99 af 100 Negre indtage. Her i denne fortærende Konkurrence, i denne febrile Kamp for Livet er Negren ikke stærk nok, overalt ligger han under. Hist og her kan det lykkes ham at tilkæmpe sig en lille Fordel, at faa Majoritet i et Byraad eller at faa Lov til at kjøre i Sporvognene. De hvide Mænd blive efterhaanden lidt mere liberale, og gjøre ham godmodig Indrømmelser; men de hvide Kvinder ere hans sejeste og uforsonligste Modstandere. De ville ikke anerkjende ham som deres Lige, og deri støttes de af Mændene. Kvindens Stilling er over alt et ufejlbarligt Kriterium paa det indbyrdes Styrkeforhold mellem forskellige Samfundslag og forskellige Racer; til alle

Tider og i alle Samfund tilhøre Kvinderne den stærkeste. Forbindelser mellem hvide Mænd og Kvinder af mørkere Race ere talrige nok over hele Jorden; men intet Steds have Mændene af de lavere Racer kunnet vinde sig hvide Kvinder. Der er Stater i Amerika, hvor et Ægteskab mellem en sort Mand og en hvid Kvinde ikke alene er ugyldigt, men strafbart, ja! næsten betragtes som unaturligt.

Videre er altsaa Negren ikke kommet i de forenede Stater; men maaske er det den hvide Mands Skyld, hvis Overlegenhed knuger ham og holder ham nede? Lad os derfor se, hvorledes den sorte Race har udviklet sig paa Haïti og San Domingo, hvor den snart i hundrede Aar har været ene om Herredømmet, hvor ingen kan faa Borgerret, der ikke har afrikansk Blod i sine Aarer. Ja! meget opbyggeligt ser der ikke ud. *Haïti*, der i Franskmændenes Tid var en Hovedproducent for tropiske Produkter, staar nu langt nede i Rækken; der udføres Farvetræ, som gror af sig selv i Skovene, og der høstes Kaffe af Træer, som de franske have plantet. Regeringen er en Farce, Hæren en Maskerade, hvor galonerede Generaler ere talrigere end de barbede Soldater; Hertug af Marmelade og af Limonade ere ikke Offenbachlader, men i god Tro haïtianske Titler. I Byerne er der dog noget Skin af Civilisation og nogen Handel og Omsætning, udelukkende i de hvides Hænder; men i Skovene i det Indre falde Negrene mere og mere tilbage til afrikanske Tilstande. Religionen er officielt den katolske; men inde i Urskovens Mørke trives frodigt den Obeah- og Fetisjtro, der endnu ligger som den mægtigste Overtro paa Bunden af enhver Negers Sjæl, og den uhyggelige, afrikanske Vaudou-Dyrkelse med sine Menneskeofringer og gyselige Orgier griber mere og mere om sig. Hvide Forældre i Kap Haïti og Jacmel sende deres Børn til St. Thomas af Frygt for Vaudou-Negrenes Efterstræbelser. Jeg talte engang derom med en forhenværende Præsident for Haïti, en forholdsvis intelligent Neger; han indrømmede og beklagede dette Forhold, og havde selv søgt at træde energisk op derimod; engang havde han paa ét Bræt ladet nitten Mennesker skyde for at have deltaget i en saadan Vaudou. Men Ondet var stærkere end han, og kort efter fordreves han af det afrikanske Parti, og hans Efterfølger lukkede Øjnene for dette Barbari. Ogsaa i Mulatrepublikken *San Domingo* er Indbyggernes Uvidenhed og Sløjhed utrolig. Som et Exempel skal jeg kun nævne, at jeg har redet Landet igjennem fra den ene Ende til den anden, og jeg saa aldrig en Bro, aldrig en Vejforbedring. Ridestien slynger sig, som den kan bedst, gjennem den frodige Skov; falder et Træ tværs over den, saa mangler Dominikaneren den

Almensands, der i et mere civiliseret Samfund vilde gjøre, at det blev skaffet til Side; det er i Øjeblikket lettest at ride udenom, og han rider udenom; hans Efterfølger gjør det samme, og Træet bliver liggende. Hovedstaden selv staar for mig som et Symbol. Det er en By af svære Stenpaladser med spanske Vaabenskjolde over Portene, af kolossale Klostermure, hvor Hidalgoer og Munke engang færdedes. Men Paladser og Klostre synke i Grus; de ere for store for den Slægt, der nu har overtaget Arven, og den lader dem forfalde og kliner sine Bræddeskure og Palmehytter op ad Ruinerne. Porten til la casa de Colon, Kolumbus's Palads, er barrikaderet med Pinde og Bræddestumper for at holde Grisene fra at løbe ud paa Gaden, og i det mægtige Franciskanerklosters Buegange tumle sig nu nøgne Negerunger og sorte Smaagrise. Overalt ser man revnede og forfaldne Mure; men selv som Ruiner tale de om den hvide Races Overlegenhed over den Race af mørke Naturbørn, som sammen med den hvide kun kunne trives i Afhængighedsforhold, og som, overladte til sig selv, stræbe at vende tilbage til afrikanske Tilstande. At civilisere Negren til Bunds og at bringe ham op paa den hvide Mands Niveau vil tage uoverskuelige Aarrækker. Endnu har han ikke lært mere Selvfølelse, end at det værste Skældsord, man kan høre den ene Neger bruge mod den anden, selv om de begge ere lige saa sorte som Kakkelovne, er: „You black nigger“! Opgaven maa først og fremmest være at opdrage ham, men med hans Ejendommeligheder for Øje, og at gjøre ham til saa god en Neger som mulig; hvid bliver han dog ikke i vor Tid.

Vi ville nu gaa over til den *malayo-polynesiske Race*. Sammenlignet med Negrens er hans Hjørneskal langt mindre prognat, den viser smukkere Former og bærer i det hele Præget af en ædlere Race. Des værre ville vore Betragtninger over disse polynesiske Øboere let komme til at ligne en Ligtale; thi de synes i en ganske særlig Grad at være hjemfaldne til hvad man kalder *Racedød*; der er kun Rester tilbage, og de ville snart være forsvundne.

Naar man læser Rejsebeskrivelserne fra Slutningen af forrige Aarhundrede, da det store Hav egentlig først blev befaret og bekjendt, finder man dem paavirkede af Jean Jacques Rousseauske Ideer om Naturtilstandens Fortræffelighed; Polynerne afmales som levende i en ideal, paradisisk Uskyldighedstilstand under Palmer og Brødrugtræer. Rigtignok viste det sig, at de i fuldt Maal havde den vildes Lyder og Laster; men alligevel var det dog virkelig en i mange Henseender begunstiget Race, der beboede disse Øer. Det var usædvanlig høje, smukke, kraftige Folk, som levede en glad, ubunden

Tilværelse i et lykkeligt Klima. Deres sociale Indretninger vare temmelig primitive, og deres Moralitet kan simplest betegnes derved, at Sproget ikke havde noget Ord for Begrebet Kydskhed, og at al Nedarving saa vel af Formue som af Rang udelukkende regnedes gennem Moderen. Deres Beklædning var Tatovering, deres Smykker Blomsterkranse, deres godmodige og sensuelle Naturel viste sig ved deres Gæstfrihed og deres evige Fester og Danse. Deres Arbejde indskrænkede sig til at dyrke en lille Plet Taro og til at fange Fisk; Penge kjendte de ikke, deres eneste Rigdom var Svin.

Til disse ægte Tropernes Børn kom saa de hvide, først amerikanske Hvalfangere, og med dem Missionærerne, energiske Yankeer fra Ny-England, der medbragte den stive, methodiske Puritanisme fra Boston og New York, og med Jærnhand podede den ind i Kanakerne, ikke med Ild og Sværd, men med den Overlegenhed, som Intelligens og ubøjelig Energi har lige over for bløde, svage Naturer. Nu hørte Verden ikke mere om den blomstersmykkede vilde i det polynesiske Paradis, nu opbyggedes den af det vidunderlige, der var sket ligesom ved et Trylleslag, Kanakernes nysødte Civilisation. Hedningen var døbt, den vilde var paaklædt, Dansene forbudte, fra Kongen og nedefter hængte hele Nationen over Skrivetavle og Læsebog. Der byggedes Kirker og Fængsler, Folket fik gode Love og en fri Forfatning, der kom Banker og Told og Skatter og Folketællinger — men for hver Folketælling var der færre Kanaker at tælle, trods alle disse Civilisationens Velsignelser. Da Cook for hundrede Aar siden kom til Sandwichsøerne, ansloges Befolkningen til 400,000, i Slutningen af Aarhundredet til 300,000. I Aaret 1823 viste den første regulære Folketælling 142,000, 1832: 130,000, 1836: 108,000, 1853: 73,000, 1860: 69,000, 1866: 62,000, 1872: 56,000, og først 1878 var der atter Fremgang til 58,000. Men det var kun tilsyneladende, i det det skyldtes den stærke Indvandring, særlig af Kinesere. Kanakernes Antal var kun 44,000 og kan vel i dette Øjeblik i det højeste regnes til 40,000, en Tiendedel af, hvad Cook fandt, og Halvdelen af, hvad det var for en Menneskealder siden. Og som det gik paa Havaji, saaledes gik det paa Tahiti, paa Marquesas-Øerne, kort sagt paa alle de polynesiske Øgrupper.

Hvad er nu Aarsagen til denne forfærdelige Skæbne og til en hel Races ubønhørlige Uddøen? Det er et Fænomen, som har sysselsat alle de rejsende, der have besøgt disse Egne, og som har faaet alle mulige Tydninger. En af dem, der tidligst og klarest har set den truende Undergang og forsket efter Aarsagerne, er vor Landsmand Admiral *Steen Bille*, der midt i Fyrerne

besøgte Øerne med „Galathea“. Nu først kan man bedømme, hvor rigtig han har set, og hans Skildringer ere derfor af stor Interesse. Beskrivelsen af „Galatheas“ Jordomsejling kjende vi jo alle; det er endnu den, som vi, nationalt taget, leve paa, hvad Etnologi angaar. Resultaterne af fremmede videnskabelige Togter som f. Ex. Novara- eller Challenger-Expeditionerne blive aldrig paa den Maade alles Eje, som et nationalt Foretagende, og hvis en Digression maa være mig tilladt, saa kan jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at det turde være paa Tiden, at vi fik en ny Galathea-Expedition. Den vilde sikkert blive til Gavn og Glæde for hele Landet, og det vilde næppe være den daarligste Anvendelse af et Par hundrede tusinde Kroner.

Men for at vende tilbage til Sydhavet, udtalte, som sagt, Bille allerede 1846, at „Kulturen hos Kanakerne er noget udvendigt paataget, Civilisationen har endnu kun arbejdet paa den ydre Skal; Tiden vil vise, om den kan arbejde sig ind i den egentlige Kærne hos de kommende Generationer, eller om disse ikke bukke under for den svære Byrde og vige Pladsen for et andet Folkeferd, de stedse i større Grad indvandrende Europæere og Amerikanere.“ End videre siger han, at „Kristendommens Indførelse kun har baaret slette Frugter, i det han har bragt Folk, der før syndede uden at vide det, til at synde med fuld Bevidsthed, har bragt dem til at skjule deres Synd, og følgerig undfanget Hykleri, og at den iøvrigt aldeles ingen Velsignelse har bragt over disse Øers Befolkning.“ Han ser altsaa Faren i en paaklistret Civilisation og en paaklistret Kristendom. Han har sikkert set den dybeste Aarsag til Polyneziernes Uddøen, denne Gaade, hvis Løsning saa mange forjæves have søgt. Man kan ikke her anføre den blodige Udryddelse, saaledes som ved Rødhudernes og Maoriernes Undergang, hvor Krudt og Kugler have spillet en stor Rolle. Havajerne have aldrig følt den hvide Mands Sværd; de have tværtimod altid selv været Herrer i Landet, og de hvide have ikke med Magt berøvet dem Land eller Ejendom, men have skaffet sig Indpas ad fredelig Vej.

Den anden Faktor, som ansføres som en Hovedaarsag til vilde Folkeslags Uddøen, nemlig *Ildevandet*, har heller ingen Skyld. Missionærerne have fra Begyndelsen indført Totalafholdenhed, og have ikke alene holdt den hvides berusende Drikke ude, men ogsaa for en stor Del indskrænket Nydelsen af den nationale Drik Avaen. Det er under høje Bøder forbudt at give nogen Kanak Drikkevarer, og blot at traktere ham med et Glas Øl koster 500 Dollars. Uden for Honolulu er det vanskeligt og mange Steder umuligt selv for en fremmed at faa

noget, der er stærkere end Te, og faar man Spirituosa, ere de uoverkommelig dyre paa Grund af den høje Told.

Mere Betydning for Dødeligheden have sikkert de smitsomme *Sygdomme*, som Indvandrerne have indført i Landet. Paa Fidjiøerne døde saaledes for nogle Aar siden en Tredjedel af Befolkningen af Mæslinger. Men selv dette kan dog ikke forklare den vældige Nedgang i Kanakernes Tal i de senere Aar, i et sundt Klima og hos en Race, hvis Rester vedblive at vise sig som sunde, stærke Individuer, tit rene Kæmpeskikkelser, ved Siden af hvilke vi Europæere tage os ud som blege, svagelige Mandslinger. Indførelsen af *Klædedragt* har upaatvivlelig haft en uheldig Indvirkning paa Kanakernes Sundhedstilstand. Tidligere bestod det daglige Toilet mest i Indgnidning med Kokosolie; men saa paabød Missionærerne af en misforstaaet Anstændighedsfølelse Klædedragt, der for Kvindernes Vedkommende bestaar af et enkelt, søkagtig Klædningsstykke af Form som en Natkjole. De første Missionærkoner, hvem dette Monstrum skyldes, maa have haft en meget daarlig Smag. Dog er mit Ræsonnement ikke det samme som *Mark Twains*, der et Steds siger, at da han kom til Sandwichsøerne, forstod han udmærket godt, hvorfor Kanakerne uddøde; thi naar en Kanakdame kom til at se sig selv i et Spejl, iført denne „missionary nightgown“, maatte hun absolut faa en saadan Afsmag for sig selv, at hun ikke havde andet at gjøre end at lægge sig hen at dø. — Jeg mener nu, at den uheldige Indflydelse af Klædedragten kommer af, at den ikke passer til Klima og Levevis. Disse Polynesiere ere, som bekendt, meget amfibialske, og jeg har f. Ex. ved Fiskefangst set Kanakpigerne en hel Dag igjennem det ene Øjeblik være ude i Vandet for at trække Nættene ind og saa op paa Land, hvor den kølige Passatvind smøgede det tynde, vaade Bomuldstøj om deres Lemmer ligesom et vaadt Omslag; næppe tørre, gik de ud igjen i Brændingen, og saa fremdeles. Det er let at se, at Kokosolie her vilde have været et sundere Beklædningsstof. Instinktmæssig søge de ogsaa at komme af med Klæderne, naar de se deres Snit. Den danske Konsul havde faaet nogle Leva-leva Familier fra de mere afsides liggende Øer i Sydhavet op til sin Plantage; meget civiliserede vare de ikke, men de vare dog døbte og havde følgerig faaet Klæder. Den første Dag gik de ogsaa særdeles pænt i Marken, iførte deres Kjoler; men hen ad Eftermiddagen kom der Regn, og da de kom hjem, havde de alle taget Klæderne af og rullet dem sammen til den mindst mulige Bylt, som de bar under Armen for at holde dem tørre.

Saa løst sidder Civilisationen altsaa paa dem, og at Kristendommen ikke sidder meget fastere, fremgaar

af en lille sand Tildragelse, som er sket i den aller-sidste Tid. I forrige Aar kom jeg til *Hilo* paa *Havaji*, en nydelig lille By, der ligger begravet i Grønt; men som har den Fejl, at der falder 27 Fod Regn om Aaret. Der er kun to Slags Vejr i *Hilo*: enten regner det uafbrudt, eller ogsaa kommer der en Byge hver ti Minuter. Den Dag, jeg kom, var det Bygevejr; ude fra Søen kunde man se de korte, tropiske Regnskyl trække hen over Landet, og efter hvert stod der bagved Byen en hvid Damp op, ligesom naar man holder Vand paa en varm Kakkelovn. Det kom fra en Lavamark, der endnu ikke var helt afkølet, og som for nogle Maaneder siden havde bragt Byen i alvorlig Fare. Udbruddet viste sig en skøn Dag ned ad *Mavnakeas Sider*, og den glødende Lavastrøm flød langsomt, men ustandseligt lige ned mod Byen. Fra Morgen til Aften opsendtes Bønner og Salmer fra alle Kirker; men lige meget hjalp det, og Faren kom nærmere, og til sidst var den kun en engelsk Mil fra Byen. Saa kom Kanakerne i Tanker om, at der for hundrede Aar siden (1785) havde været et lignende ødelæggende Udbrud, der først standsede, da Kong *Kamehameha* den store ofrede en Lok af sit Haar til *Gudinden Pele*, *Kraterets Guddom*. Nu var der kun én af *Kamehamehaernes* Æt tilbage, *Kelikolani* eller, som hun civiliseret kaldes, *Prinsesse Ruth*, en gammel, overordentlig svær Kanakdame, der lever i stor Anseelse i *Honolulu* og er en af *Kirkens* ypperste Støtter. Hende gik der i denne yderste Nød Bud efter; først afslog hun at komme paa Grund af Alder og Korpulence — i Virkeligheden var hun bange for *Missionærerne* — men til sidst gav hun efter. Med stor Pomp og Højtidelighed opførtes saa i *Nattens Mørke* foran den glødende Lavastrøm den nationale Dans eller *Hula-hula*. *Prinsessen* ofrede til den vrøde *Pele*, og kastede en Lok af sit Haar i *Flammerne* — og fra den Tid er *Lavastrømmen* standset. Dette har naturligvis ikke svækket *Kanakernes Tro* paa *Pele*, og de tro endnu fuldt og fast, at de fine *Glastraade*, som *Vinden* river af den smeltede *Lava* og som man finder i *Kilaveas Krater*, ere *Gudindens Haar*.

De stakkels Kanaker! *Civilisationen* vil ikke rigtig bide paa dem, eller maaske snarere den bider for haardt. Disse nye Ideer og nye Livsvilkaar, hvad man med ét Ord kalder *Civilisation*, ere for stærke for dem, og naar de ikke kunne komme til at gaa af *Vejen* for dem, gaa de til Grunde; *Naturen* tillader ingen Spring, heller ikke i *Menneskets Udvikling*; det er omtrent ligesom med vilde Dyr, som man fanger og tæmmer: de trives ikke. *Naturtilstanden*, og særlig her paa disse tropiske Øer, hvor *Klima* og alle *Livsbetingelser* stille saa smaa For-

dringer til *Mennesket*, er ikke nogen god Skoke i *Energi*, og det er intet Under, at *Kanakerne* ikke kunne tage det op med den hvide Race, der gennem mange *Generationer* i *Kamp* med helt anderledes ugunstige *Livsbetingelser* er bleven sej og hærdet. Selv Dyr og Planter paa disse Øer synes at have mindre *Modstandskraft* og at fortrænges af den gamle *Verdens mere krigsvante Former*, der have staaet deres *Prøve* i *Kampen for Tilværelsen*. Den indfødte *Fugleverden* er saaledes næsten uddød; naar man kommer i *Land* i *Honolulu*, lægger man strax Mærke til støjende *Skarer* af indiske *Minaer* og af de kosmopolitiske *Graaspurve*, der have optaget hvert Træ i *Byen*. Kommer man uden for *Byen*, hører man overalt en utaalelig Larm af *Trommer*, *Skralder* og *Geværskud*; det er *Kineserne*, der søge at holde de talløse *Sværme* af *Risfugle* borte fra *Rismarkerne*, og som ere *Efterkommere* af et enkelt Par, der engang blev inført fra *Indien*. Naar man rider i *Skovene*, hører man *Hanerne gale*, og man tror, at man er i *Nærheden* af et *Hus*, men deri bliver man narret; det er vilde eller rettere forvildede *Høns*, der befolke *Skovene* tilligemed *Kalkuner*, *Fasaner* og *Paafugle*. Den oprindelige *Fugleverden* ser man næsten intet mere til. Ogsaa *Skovene*, der tidligere dækkede *Bjærgene*, forsvinde og gaa ud, mest ved det halvvilde *Hornkvægs* *Ødelæggelser*; i *Steden* for brede sig nu milevidt *uigjennemtrængelige* *Krat* af *Guavabuske*, der ere indførte fra *Vestindien* og nu fortrænge den tidligere *Plantevæxt*.

Den samme *Grundlov* synes ogsaa at gjælde for *Mennesket* paa disse Øer. *Gradvis*, men ustandseligt forsvinde *Polynesierne* og give Plads for *Kavkasierne* og *Kineserne*, trods alle velmente *Anstrængelser* for at holde dem i *Live*; den vilde kan ikke pludselig blive en civiliseret Mand. Det samme gjælder jo om de enkelte *Individer*; de Forsøg, man har anstillet med at opdrage unge vilde fra *Urskoven*, ere altid strandede; de ere enten døde af *Melankoli* eller have benyttet den første *Lejlighed* til at smøge *Civilisationen* af sig og vende tilbage til det vilde, frie Liv. Her skal kun nævnes ét *Exempel*, der er kjendt af mange fra *Darwins Rejse*. *Jemmy Button*, en *Ildlænder*, der som *Dreng* førtes til *England*, hvor han fik en god *Opdragelse*, blev forkjælet af det fine *Selskab*, gik med *Handsker* og *lakerede Støvler*. Han blev saa bragt ud igjen med „*Beagle*“ og blev sat i *Land* mellem sine *Landsmænd*, vel forsynet med *Bøger*, *Værktøj* o. s. v.; men nogle Aar efter, da et engelsk *Skib* kom til *Stedet*, gik han nøgen omkring mellem de andre og kunde akkurat engelsk nok til at kunne tigge om *Brændevin*. *Forklaringen* ligger vistnok i, at den vilde føler sig lykkeligere, nyder *Livet* mere og

særlig mere umiddelbart end den civiliserede. Det er naturligvis vanskeligt at bevise, omtrent som det er vanskeligt at bevise, at Barndommen er den lykkeligste Tid; men adskilligt taler dog derfor. Saaledes er Selvmord ligesom i Barndommen ogsaa meget sjælden i Naturtilstanden; ligesaa taler derfor den Maade, hvorpaa den vilde tænker sig Livet efter dette. Han haaber nemlig paa et Liv som det, han er vant til, maaske potenseret, men ellers det samme; han kan ikke tænke sig noget bedre. Den røde Mand venter at jage Bøfler i de salige Jagtgrunde, og selv vore Forfædres hinsides var jo kun en idealiseret Fortsættelse af deres Liv her, hvor de afvejlende skulde drikke Mjød og slaa hverandre ihjel. Derimod tvivler jeg paa, at noget civiliseret Samfund, til hvad Tro det nu hører, tænker sig de saliges Boliger som en Fortsættelse af deres Liv her paa fjerde eller selv paa første Sal. Dermed mener jeg naturligvis ikke, at det civiliserede Liv ikke ogsaa har sin Lykke og sine Glæder; men de ere mindre umiddelbare, maa ofte vindes ved Arbejde eller medføre Pligter af mange Slags. Denne besværlige Vej er den vilde, i dette Tilfælde Polynesieren, ikke moden til at gaa; saa taber Livet sin Tillokkelse for ham, og han dør af Livslede. Det bliver ham for besværligt og kompliceret at existere, og endnu mere at opdrætte Afkom. Dette er den dybeste Grund til, at Kvinderne ikke faa Børn eller lade dem dø tidlig. At det ikke ligger i fysiske Mangler, viser sig ved, at de Polynesierinder, der gifte sig med Kinesere, faa et talrigt Afkom; thi Kineseren ønsker mange Børn og sørger godt baade for dem og Konen, medens dette er Kanaken en ligegyldig Sag, ja en Byrde. Derfor tror jeg ogsaa, at trods Kirker og Skoler og Hospitaller og Sparebanker eller maaske snarest paa Grund af dem den havaijiske Race er dødsdømt; allerede nu er der kun Rester tilbage, og det næste Aarhundrede vil se dem forsvinde sporløst.

Hvem skal saa tage Pladsen? Ja, vi have jo hidtil altid set, at den kavkasiske Race har været den stærkeste og har taget Løvens Part; men det kan dog maaske være, at den alligevel har sin Overmand. Jeg skal fortælle, paa hvad Tid jeg først fik et Indtryk deraf. Medens jeg opholdt mig paa Sandwichsøerne, faldt min Vej i Løbet af nogle Maaneder jævnligen gennem en bestemt Gade i Hovedstaden. Den bestod ligesom de fleste andre af de hvides smukke Villaer og Kanakernes faldne færdige Hytter; men allerede fra Begyndelsen var min Opmærksomhed tilfældigvis faldet paa et uanseligt lille Skur, ikke stort større end vore Kagekoners Udsalg; bag en lille Disk med nogle Bundter Tarorødder og søde Kartofler sad en *Kineser*, der altid i uforstyrrelig Ro

var sysselsat enten med sit Regnebræt eller med at fortære sit tarvelige Maaltid Ris eller ved sit lige saa simple Toilette. Han levede og døde aabenbart i sit Skur og passede Forretningen uden at bryde sig om noget andet. En Uge senere, da jeg kom forbi, var Lageret voxet med en Klasse Bananer, den næste Uge var der tillige Traad og Garn, den næste igjen havde han drevet det til en Rulle Bomuldstøj. Da jeg sidst saa Butiken, vare Grøntsagerne vandrede op under Lof-tet og hang der i Knipper, medens Disken selv bugnede under en Udstilling af billige Manufakturvarer; Forretningen gik aabenbart glimrende. Senere har han rimeligvis udvidet den, kjøbt sin Nabo Kanakens Hus, og ikke usandsynlig ere dennes Kone eller Datter stiltiende fulgte med i Kjøbet. Om nogle Aar faar han en stor Butik nede ved Havnen, maaske en Plantage, og ender som en rig Mand med en talrig Halvblods-Familie. Denne bliver ikke som andre halfcastes Havaijanere, men fuldstændige smaa Kinesere med Pisk og som tale og tænke kinesisk; saa stærkt og sejt er det kinesiske Racesprog. Denne Mand, der saa umærkelig og beskedent arbejder sig frem, det er den hvide Mands farligste Medbejler. Selv den stolte Californier, der i en Menneskealder af en forsømt mexikansk Provinds har skabt en Stat, der roser sig af at eje de højeste Træer, de rigeste Miner og den rigeste Mand i Verden, der er Nummer ét i meget, og ikke mindst i Selvtillid, selv han skjælver for „*the yellow spectre*“, det gule Spøgelse, som han kalder det. „*The yellow plague, the yellow agony*“ er den Bussemand, som skræmmer Sidney og St. Francisco, og de ere ellers ikke videre forknytte af sig. Derfor har Californieren til Trods for Konstitutionen, denne Amerikanernes Stolthed, lukket Landet for den kinesiske Indvandring, og de avstralske Kolonier have lagt en Hovedskat af ti Pund Sterling paa hver indført Asiater, en Art Beskyttelsestold til Fordel for det hvide Arbejde. I Førstningen, naar man kommer til Stillehavskysten, forstaaer man ikke, at Kineserne kunne være saa farlige. Der er nok af dem, men de se alle ud som den personificerede Beskedenhed og Uskadelighed; de genere aldrig, og selv naar de blive hundsk behandlede, hvad tit nok sker, vende de aldrig Kløerne til. Jeg gjorde en Gang den Bemærkning til en Mand i St. Francisco, at det forekom mig, at Kineserne vare meget skikkelige og saa ud til at være højst nyttige Medborgere, og at der vistnok blev gjort dem Uret ved disse nye Udelukkelsesforanstaltninger. „Well,“ svarede han lakonisk, „kom saa med i Aften og se *Chinatown*“ Ja! det vilde jeg nok.

Om Aftenen Kl. 8—9 vandrede vi altsaa ud fra det kolossale Palace Hotel, det største i Verden, ledsagede

af to Politiofficerer. Vi vare forsynede med Lys, Svovlstikker og tændte Cigarer, hvad der senere viste sig at være højst nødvendigt. Vi gik op gennem Kearny-street, en Hovedgade med glimrende Butiker, Gas og Spejlglasser, og fuld af Folk. Vi drejede om et Hjørne — og pludselig vare vi i Kina. Husene vare overklistrede med lange, kinesiske Plakater, der var kulørte Papirslygter i Gadedørene, og en Vrimmel af Kinesere, der vendte hjem fra deres Arbejde omkring i Byen. Der var kinesiske Restavrationer, Teatre, Spillebuler, Opiumskældere, Joss-huse, altsammen som om det var flyttet lige fra Kanton. Jeg skal ikke nærmere beskrive alt, hvad vi saa, men kua fremhæve, at Kvintessensen af mit Indtryk var en *Sammenstuvning* af Mennesker, som jeg ikke havde tænkt mig mulig. Hele Chinatown indtager næppe en Halvhundrededel af Byens Areal, og er maaske saa stor som det halve Gammelholmskvarter, højt regnet; men dér bor mellem en Tredjedel og en Fjerdedel af St. Franciscos Befolkning. Et Hus, der tidligere tjente til Bolig for en hvid Familie, huser nu hundrede Mongoler. Hvert Rum er benyttet som i et Skib, med Køjer slaæde op i flere Etager over hinanden, og Trapperne ligne en Myretue. Der var meget smudsigt og meget daarlig Luft; men det var dog først, da vi kom ned i de smalle Stræder og Gange, som danne Tyvekvarteret og Proletariatets Tilhold, at vi fik at se, hvor forfærdelig vidt Sammenstuvningen kunde drives. I disse mørke Kælderrum og indelukkede Gaarde i Logishuse, hvor man kun tør færdes under god Eskorte af Politi, kom vore Lys os til god Nytte. Snavs og Mudder sivede op gennem Gulvbrædderne og laa tykt paa de slimede Vægge; i Rum uden Vinduer og uden Ventilation, kun oplyste af en osende Lampe eller et rygende Ildsted, var der stuvende fuldt af Mennesker paa Brixer og Hylder, og den kvalme Opiumsdunst kunde mærkes selv gennem denne forfærdelige stinkende, beklumrede og fordærvede Luft. Endog vore Cigarer kunde ikke frelse os fra Søsyege i denne Atmosfære, som trods al Beskrivelse; vore værste Proletarhuler ere rummelige Sale og luftige Gemakker, sammenlignede med Chinatown. En Evropæer kan ikke holde det ud; naar de gule først faa Indpas i et Hus, maa de hvide Beboere fortrække, og paa den Maade udbreder Chinatown sig som en Kræftskade i Hjertet af St. Francisco. Kineseren er derimod vant til Sammenpakning, og holder af den, han trænger til langt mindre Plads, mindre Lys og Luft end Kavkasieren; i det som i alt andet ere hans Fornødenheder mindre. Gennem Generationer har han levet i et overbefolket Land lige paa Randen af Hungersnød. To Pund Ris om Dagen og lidt Te er alt, hvad han forlanger for at leve, hvor

den hvide Arbejder kræver Kjød og Brød, Øl og Brændevin. Ved Siden af denne utrolige Nøjsomhed er han flittig og udholdende, og selv om han maaske yder noget mindre intensivt Arbejde end den hvide, er han ham dog i Længden overlegen paa ethvert Omraade. Hvor først Asiateren har faaet Foden ind, fortrænger han alle andre; med ham er ingen Konkurrence mulig, hverken af hvid eller sort, af Mand eller Kvinde. Kvindelige Sysler synes netop særlig at ligge for ham. Vadskerkonerne vare de første, der maatte stryge Flag; nu besørages al Vadsk i Californien af Kinesere. For 10 Aar siden havde Italienerne ved Flid og Nøjsomhed faaet et Slags Monopol paa Gartneriet omkring St. Francisco; men nu sælges der ikke et Kaalhoved, som ikke er dyrket af Kinesere. De have trængt det hvide Arbejde ud af det ene Haandværk efter det andet, og mange svinge sig op til at blive Kjøbmænd, Skibsredere eller Plantageejere, og det trods alle de Vanskeligheder, de have at kæmpe imod. Sagen er, at de ere dygtige og intelligente, de kunne alle læse og skrive kinesisk, de fleste ogsaa noget engelsk; men iøvrigt have de aldeles intet tilfælles med de hvide, hverken i det Ydre eller det Indre. Hver Fiber i dem vedbliver at være kinesisk, og selv Amerikanismen, der med Lethed assimilerer Tyskere og Irelændere, ja Negre med, staar magtesløs lige over for denne kinesiske Mur. Netop dette gjør Asiateren næsten uhyggelig for Kavkasieren. Han vedbliver at være en fremmed paa Amerikas Grund, uigjenemtrængelig og upaavirkelig; han efterlader sig intet Spor, naar han en Gang vender tilbage til det himmelske Rige med sine Sparepenge, og selv naar han dør, sendes hans Ben tilbage til hans Fødeland.

Lige over for denne stilfærdige Erobrer er det, at Amerikanerne nu have anvendt sidste Modgrund, Magten; de forbyde ham Adgang til Landet. Det er imod Konstitutionen! „Ja, det véd vi nok,“ sige Kalifornierne, „men det faar være.“ Det er uretfærdigt, vilkaarligt, illiberal! „Meget muligt, men i et Spørgsmaal om Liv og Død kunne vi ikke tage den Slags Hensyn. Skal vi eje Kalifornien, eller skal *Kineserne*? En af os maa vige Pladsen, og da vi ikke kunne staa os mod dem, bruge vi vor Magt, medens vi kan, og lukke dem ude fra vort Land.“ Dette Ræsonnement er ligefremt nok, om det end ikke tiltaler Øst-Staterne og Evropa. Men paa begge Sider af the Pacific er det ført ud i Livet, og den maa dog bedst vide, hvor Skoen trykker, som har den paa. Hvem véd, naar Turen engang kommer til os? England og Amerika aabnede med Magt de Porte, der stængede for de 400 Millioner Mongoler, og de have allerede faaet Nemesis at føle. Og dog ere endnu kun et Par Draaber af Bundfaldet lekkede ud; hvad vil saa ske, hvis en Gang

Sluserne aabnes, og Millionerne frit kunne strømme ud over Verden, ikke som hidtil Bærmen fra Kanton og Hongkong, men Folket selv med sit kompakte Nationalitetspræg og sin Overlegenhed i Kampen for Livet. Og hvem véd, naar denne uhyre Bikube vil begynde at sværme? Man tro ikke, at vi ligge uden for Rækkevidden af en saadan Folkevandring, der vil rejse Spørgsmaal, over for hvilke vore sociale Gjenvendigheder ville blegne og svinde ind til Bagateller. I England trues man allerede af den Invasion, som Californien og Australien have tilbagevist. For kort Tid siden læste jeg i et af vore Blade nogle Forhandlinger om Forholdsregler til Agerdyrkingens Fremme. Der blev blandt andet foreslaaet at indføre kinesiske Kulier for at afhjælpe

Trangen til Arbejdskraft, og fra kompetent Side havde man Overslag om, at det kunde gøres for 400 Kroner pr. Stk. Jeg haaber, at det aldrig maa ske.

Af de Træk af Racernes Liv og Brydninger, som jeg her har fremført, fremgaar det tydeligt nok, at det er en ond Verden vi leve i, hvor det gaar til som i *H. C. Andersens* Historie om Grøstevand: Den stærke æder den svage op; den hvide Race træder den brune og den sorte Race ned, og den gule vil gjerne kvæle den hvide, hvis den kan faa Lov. Lad os derfor ikke selv skabe os en alvorlig Fare ved at bringe Fjenden ind i vor egen Lejr; den Tid kan maaske komme, da vi ville have Møje nok med at holde ham ude.

Om Jordens Relieffermer,

af Dr. fil. **R. Hult** i Helsingfors.

De seneste Aars storartede Undersøgelser af Ocean- dybderne have fremkaldt en almindelig og ret nødvendig Omvæltning i den Opfattelse, som tilforn har hersket om disse hemmelighedsfulde Egne. Man har lært i Oceanerne at se umaadelige Bassiner med næsten helt flad Bund, over hvilken højne sig dels Fastlandenes eller Kontinenternes vældige Plateauer med deres tit ved deres yderste Bredder liggende Fastlandsøer, dels de oceaniske Øer, vulkanske eller af Koraldyr opbyggede Masser, der ligesom Sukkertoppe rejse sig isolerede op fra Oceanernes Dyb*). Til disse to Slags Øer har man i den seneste Tid endnu føjet et tredje Slags, nemlig „ikke vulkanske Højdeøer“, d. v. s. saadanne Øer, som paa Grund af Bundens Hævning (ikke ved Ophobning af vulkanske Produkter eller ved organisk Virksomhed) træde frem fra Havet og tit naa til en betydelig Højde**).

Man har end videre fastslaaet, at selv Koralløerne, skjønt de tilsyneladende hæve sig op fra store Dybder, dog i Virkeligheden ere opbyggede paa et større eller mindre lavvandet Grundleje. Thi de, som ikke ere dannede langs selve Stranden af Kontinenter eller Øer, ligge alle paa langstrakte undersøiske Aaser, og da netop disse ligge meget dybt, taler meget for, at de paa dem liggende Koralløer danne Kronen paa høje undersøiske Vul-

kaner. Challenger-Expeditionens Dybdelodninger aabenbarede flere undersøiske Vulkaner af den forskjelligste Højde for os og paaviste endog ved Foden af Atoller et Lag af Tuf paa Havbunden.

Den allerede almindelige Mening, at Kontinenterne ere urgamle Dannelser, paa hvilke Bjærgene kun udgjøre en sekundær Fremtoning, har ved disse Undersøgelser faaet en ny Støtte. Vi ere nu ikke længer trungne til at antage et fordums Kontinent som Underlag for de utallige Atoller, lige saa lidt som vi ere berettigede til længer at fastholde Hypotesen om det forsvundne Land Lemuria*). Saa vidt man hidtil kjender til det indiske Havs Dybdeforhold, danner dets Bund en ligesaa dyb og jævn Slette, som de øvrige Oceaners**).

Bjærgene ere altsaa yngre end Kontinenterne; de udgjøre ikke Fastlandenes Skelet, saaledes som man længe med Forkjærlighed har udtrykt sig. Dersom der findes nogen Overensstemmelse imellem Fastlandenes Former og Bjærgenes Retninger, afhænge de sidste af de første og ikke omvendt, og en saadan Overensstemmelse har man virkelig allerede længe kjendt. Det falder enhver let i Øjnene, at de største Bjærgstrækninger paa Jorden ligge paa Grænserne imellem Højland og Lavland og

*) Peschel. Ueber der Ursprung der Inseln.

***) A. Kirchoff. Aus allen Welttheilen. 1882.

*) R. Hult. Försvunna Kontinenter. Finsk Tidskrift. Tom. XI.

***) Krümmel. Zeitschrift für wissensch. Geographie 11ter Bd. S. 116 o. fl.